

Historia filozofii polskiej

Wykład 4: Etyka w Akademii Krakowskiej

Dr Magdalena Płotka

E-mail: magdalenaplotka@gmail.com

Dwa rodzaje etyki w Krakowie

- Burydanowska:
- Burydan podkreślał wagę ideału wychowawczego etyki
- Burydan oddzielał szczęście ziemskie od szczęścia wiecznego
- Konsekwentnie Burydan zajmował się bardziej "szczęściem czynnym", osiąganym przez człowieka dzięki spełnianiu się cnót moralnych, i tylko marginalnie poruszył problem szczęścia kontemplacyjnego
- Woluntaryzm
- Tomistyczna (w wersji Jana Wersora):
- Większy nacisk kładł na poznawcze zadania filozofii moralnej
- Szczęście ziemskie jest przedsmakiem szczęśliwości wiecznego, splatając tym samym dwa odmienne etapy życia w jedną całość.
- Wyższość będącego aktualizacją intelektu szczęścia kontemplacyjnego nad "czynnym,"
- Intelektualizm

Poznawanie czy działanie? – rola etyki

- Jedni uważali, że pierwszym zadaniem etyki jest pomóc człowiekowi w pozyskaniu szczęścia, co pociąga za sobą konieczność poznania i usystematyzowania cnót i wad moralnych, określenia czym jest szczęście
- Dla innych zasadniczym jej celem było w pierwszym rzędzie poznanie kategorii moralnych, które to poznanie służyć może działaniu
- Dla jednych była ona w pierwszym rzędzie nauką kształtującą człowieka, dla innych zaś stawiającą sobie za zadanie poznanie zasad życia moralnego

Szczęście

Szczęście

Uzyskać je można w
życiu doczesnym dzięki
życiu w cnocie

To, które posiada swoją
ciągłość, stałość w
wieczności, a które jest
dostępne człowiekowi
jedynie w życiu
przyszłym

Przyczyna szczęścia-człowiek

- Zdaniem Burydana, którego naukę w dosłownym brzmieniu przekazał środowisku krakowskiego **Łukasz z Wielkiego Koźmina**, zabierającego głos jako filozofii, **człowiek sam jest bezpośrednią przyczyną swojego szczęścia**, Bóg natomiast jest tego ludzkiego szczęścia przyczyną powszechną i pierwszą”
- Anonimowy komentator(rękopis BJ 2643) przekazał naukę Burydana o przyczynach ludzkiego szczęścia dodając od siebie stwierdzenie, iż **człowiek jest formalną przyczyną swego szczęścia**, co, jak się wydaje, znaczy, iż człowiek stając się szczęśliwy doskonali swą formę

Wolność-wolny wybór

Czym jest wolność?

Arystoteles mówił o możliwości dokonania wyboru i niezależności płynącej z faktu poznania intelektualnego

św. Ireneusz podkreślał wagę problemu wolności człowieka rozumiejąc ją jako brak przymusu nawet ze strony Boga

Paweł z Worczyna – największy burydanista krakowski (1)

- Patrząc wprost na relacje doskonałości woli i intelektu Paweł uważał, iż doskonalszy jest intelekt, bowiem przedmiot umysłu jest prostszy i bardziej wyabstrahowany niż przedmiot woli (prawda jest jego zdaniem doskonalsza od dobra), a więc intelekt doskonalszy jest od woli.
- Patrząc na zagadnienie stosunku intelektu i woli uważał on, że w uwikłaniu, to jest wówczas gdy człowiek zmuszony jest dokonać wyboru, wola posiada doskonalszy przedmiot niż intelekt i tym samym jest doskonalsza, bowiem dobro wskazuje jej cel dążeń.

Paweł z Worczyna – największy burydanista krakowski (2)

- Paweł wskazuje na dwie cechy charakterystyczne woli: skłonność ku najwyższemu dobru oraz wolność.
- Władzą człowieka, który posiada największą wolność, jest według Pawła z Worczyna wola.
- Wola i intelekt dokonują wyboru, lecz wola jest bardziej wolna niż władza poznawcza, stąd też dzięki niej człowiek jest aktywny i panem swego działania i może dzięki swojej woli skłaniać się do jednej z możliwości, albo też ku przeciwne